

Justitsministeriets
FORSKNINGSKONTOR

Foranstaltningsdomme i 2022

Domme idømt i 2022, antal igangværende domme og varighed af afsluttede domme

Resumé

Udvikling i antallet af foranstaltningsdomme og andel uden fastsat længstetid:

- I 2022 blev der afsagt 716 foranstaltningsdomme. Disse domme angår 713 personer, idet 2 personer blev idømt en foranstaltningsdom mere end én gang i løbet af året.
- Antallet af idømte foranstaltningsdomme er lidt mindre i 2022 end i 2021, men er på niveau med 2020.
- I 2022 er der ikke fastsat en længstetid i knap halvdelen af foranstaltningsdommene (44 pct.).

De dømtes mentale tilstand og dommenes længstetid:

- 66 pct. af foranstaltningsdommene afsagt i 2022 angår psykisk syge, jf. straffelovens § 16, stk. 1, nr. 1, og § 68. 20 pct. angår mentalt retarderede, jf. straffelovens § 16, stk. 1, nr. 2, eller § 16, stk. 2, samt § 68, og 15 pct. angår mangelfuldt udviklede m.v., jf. straffelovens § 69.
- Andelen af foranstaltningsdomme uden fastsat længstetid er lidt større for de mangelfuldt udviklede m.v. (45 pct.) og psykisk syge (44 pct.) end de mentalt retarderede (42 pct.).

Længstetider for og art af foranstaltningen:

- Af de domme, der medfører eller giver mulighed for indlæggelse/anbringelse, er der i henholdsvis 44 pct. (psykisk syge), 49 pct. (mentalt retarderede) og 45 pct. (mangelfuldt udviklede m.v.) af tilfældene ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen.

Længstetider for ophold for mangelfuldt udviklede m.v.:

- Ved foranstaltningsdomme til mangelfuldt udviklede m.v., som giver mulighed for indlæggelse/anbringelse, skal der fastsættes en længstetid for opholdet, som i almindelighed ikke må overstige 1 år. Dette er tilfældet i 94 pct. af disse foranstaltningsdomme. Tilsvarende krav til længstetiden for ophold gælder ikke for psykisk syge og mentalt retarderede.

Kriminalitetens art og de dømtes mentale tilstand:

- Foranstaltningsdommene vedrører hyppigst vold og trusler mod offentligt ansatte, jf. straffelovens § 119, stk. 1 og stk. 2, samt § 119 a, efterfulgt af trusler, jf. straffelovens §§ 123 og 266, og simpel vold, jf. straffelovens § 244.

Igangværende foranstaltningsdomme:

- 3.853 foranstaltningsdomme afsagt efter 1. juli 2000 var igangværende pr. 31. december 2022. Godt to tredjedele af disse vedrører psykisk syge, omtrent en femtedel vedrører mentalt retarderede, og ca. hver tiende vedrører mangelfuldt udviklede m.v.

Varighed og type af afslutning:

- Der ses nogle indikationer på en øgning i længden af de domme, der er afsagt i de senere år til sammenligning med de tidligste år i den målte periode, men der må tages forbehold for, at der vil være knyttet størst usikkerhed til resultaterne tidligst i perioden. Domme afsluttet ved højst 5 år afsluttes hyppigere ved kendelse end ved ny dom eller ved udløb.

Indhold

1	Indledning	4
2	Udvikling i antallet af idømte foranstaltningsdomme og andel uden fastsat længstetid	6
3	De dømtes mentale tilstand og dommenes længstetid samt de dømtes køn og alder	9
4	Længstetid for og art af foranstaltningen	10
	4.1 Psykisk syge	11
	4.2 Mentalt retarderede	13
	4.3 Mangelfuldt udviklede m.v.	15
5	Længstetider for ophold for mangelfuldt udviklede m.v.	18
6	Kriminalitetens art og de dømtes mentale tilstand	19
7	Igangværende foranstaltningsdomme	21
8	Varighed og type af afslutning	24

Indledning

Personer, der på gerningstiden var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, samt personer, der var mentalt retarderede i højere grad, straffes ikke, jf. straffelovens § 16, stk. 1. Tilsvarende gælder personer, der på gerningstiden var mentalt retarderede i lettere grad, eller i en tilstand ligestillet hermed, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf, jf. straffelovens § 16, stk. 2.

Hvis en tiltalt frifindes for straf i medfør af straffelovens § 16, kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 68. Endvidere kan retten, såfremt det findes formålstjenligt, træffe bestemmelse om foranstaltninger i stedet for at idømme straf, hvis gerningspersonen ved den strafbare handling foretog sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed, jf. straffelovens § 69.

En lovændring, der trådte i kraft 1. juli 2000, indebærer, at der i sager, hvor foranstaltningen medfører eller giver mulighed for anbringelse, skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen på 5 år, medmindre der er tale om visse typer af personfarlig kriminalitet¹. I sager, hvor foranstaltningen ikke giver mulighed for anbringelse, skal der fastsættes en længstetid, som ikke må overstige 3 år.

I forbindelse med nævnte lovændring blev det besluttet, at der løbende skal indsamles oplysninger om domme afsagt efter lovens ikrafttræden 1. juli 2000, således at Folketingets Retsudvalg kan holdes orienteret om udviklingen på området.

Den foreliggende statistik omhandler foranstaltningsdomme, der er afsagt i perioden fra d. 1. januar 2022 til d. 31. december 2022. Der er tidligere udarbejdet redegørelser om domme afsagt i perioden 1. juli 2000 til 31. december 2001 og separat for årene 2002 til 2021. I denne rapport belyses udviklinger i antallet af afsagte domme siden 2001, antallet af igangværende foranstaltningsdomme pr. 31. december 2022 samt udviklinger i den gennemsnitlige længde af afsluttede foranstaltningsdomme afsagt siden 2001.²

Udviklingerne beskrives separat for de psykisk syge (jf. straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt.), mentalt retarderede (straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt. og straffelovens § 16, stk. 2) samt

¹ Herunder drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler efter straffelovens § 266, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig seksualforbrydelse eller forsøg på en af disse forbrydelser, jf. straffelovens §§ 68 a, stk. 2, og 69 a, stk. 2. I sådanne sager fastsættes i almindelighed ikke en længstetid.

² De to sidstnævnte typer af opgørelser foretages bl.a. på baggrund af rapporten "Temarapport 2020: Dømte personer med udviklingshandicap" fra Folketingets Ombudsmand 2021.

personer, der henhører under straffelovens § 69 – i det følgende rubriceret under betegnelsen ”mangelfuldt udviklede m.v.”. Personer, der har modtaget en foranstaltningsdom som følge af, at de på gerningstidspunktet befandt sig i en forbipasserende, abnorm rus (jf. straffelovens § 16, stk. 1, 3. pkt.) indgår også i de samlede opgørelser, men der foretages ikke separate opgørelser for denne gruppe, da den vedrører ganske få domme.

Data til brug for undersøgelsen stammer fra Det Centrale Kriminalregister (herefter Kriminalregisteret). Dette er et aktivt register, som løbende opdateres, og i hvilket der også sker sletning af oplysninger, jf. bekendtgørelse og cirkulære om registrering m.v. af oplysninger i Det Centrale Kriminalregister. Sletning sker 2 år efter registrerede personers dødsfald, samt som følge af slettefrister efter en foranstaltningsdoms ophævelse. Data vedrørende *selve foranstaltningsdommene*, som er anvendt i denne rapport, er af forholdsvis høj kvalitet. Oplysningerne er indsamlet ved, at Justitsministeriet har modtaget udtræk fra Kriminalregisteret i kalenderåret³ efter de pågældende dommes afsigelse. Dermed vil der ikke være blevet slettet oplysninger om dommene, inden dataudtrækket udarbejdes. Oplysninger vedrørende *foranstaltningsdommenes varighed og afslutning*, som er anvendt i denne rapport, er imidlertid påvirket af sletning fra Kriminalregisteret, da disse oplysninger ikke er modtaget årligt, men alene i henholdsvis 2022 og 2023 til brug for nye opgørelser i denne rapport, hvilket betyder, at nogle foranstaltningsdomme vil være slettet. Denne fejlkilde bliver mere betydningsfuld, jo ældre oplysninger det drejer sig om. Det bemærkes, at oplysninger om eventuelle *ændringer i typen af foranstaltningsdommene* i perioden mellem dommen og dennes afslutning ikke indgår i rapporten.

I forbindelse med udarbejdelse af denne rapport er der foretaget en gennemgang af de tidligere års kodning af de dømtes mentale tilstand, og på denne baggrund er der for visse domme foretaget rettelser af oplysningerne. Dette betyder, at der til sammenligning med det oplyste i tidligere års rapporter er foretaget mindre korrektioner af opgørelserne af antallet af domme i perioden 2001-2022 til henholdsvis psykisk syge, mentalt retarderede og mangelfuldt udviklede m.v. i tabel 4, 6, 8, 11 og 12.

³ Bortset fra foranstaltningsdomme afsagt i 2009, hvor dataudtrækket blev foretaget i 2013.

2

Udvikling i antallet af idømte foranstaltningsdomme og andel uden fastsat længstetid

I 2022 blev der afsagt i alt 716⁴ foranstaltningsdomme. De 716 domme angår 713 personer, idet 2 personer blev idømt en foranstaltningsdom mere end én gang i løbet af 2021.

Udviklingen i antallet af foranstaltningsdomme fremgår af tabel 1. Det ses af tabellen, at antallet af foranstaltningsdomme steg fra 2001 frem til 2006. Faldet i 2007 er antagelig relateret til retsreformen, og de efterfølgende år viser da også en stigning i antallet af domme frem til 2011.⁵ I den efterfølgende periode og frem til 2022 er antallet af domme gradvist faldet. I 2022 er antallet af domme lidt lavere end i 2021, men på niveau med 2020.

I en tidligere undersøgelse gennemført af Justitsministeriets Forskningskontor belyses udviklingen i foranstaltningsdomme i 1981-2012, idet der ses på, hvilke forhold der har haft betydning for stigningen i antallet af domme set over hele perioden.⁶ Undersøgelsen viser, at væksten i antallet af foranstaltningsdomme primært beror på flere sager vedrørende vold, herunder især flere sager vedrørende vold eller trusler mod offentligt ansatte. Undersøgelsen viser desuden, at væksten i lidt højere grad beror på domme for forhold, der er begået under en indlæggelse på psykiatrisk hospital eller under et andet psykiatrisk behandlingsforløb, end på domme for lovovertrædelser, der er begået, mens den dømte ikke havde kontakt med psykiatrien. En del af væksten vurderes at bero på en øget anmeldelsestilbøjelighed for vold i arbejdslivet. I rapporten nævnes også, at en øget screening af sigtede antageligt har betydning for væksten i domme til mangelfuldt udviklede m.v. Endelig påpeges det, at lovændringen fra 2000 – med indførelse af længstetider og nye krav om kontrol og opfølgning – kan have bevirket en øget opmærksomhed på at registrere nye lovovertrædelser under en gældende foranstaltning, hvilket kan have betydet, at der hyppigere gives nye foranstaltningsdomme til nogen, der allerede er underkastet en foranstaltning.

Af tabel 1 ses desuden, at andelen af domme uden længstetid varierer i den undersøgte periode med en faldende tendens i 2001-2009 og en stigende tendens i 2010-2021. I 2022 er der ikke fastsat længstetid i knap halvdelen af de idømte foranstaltningsdomme, i alt 44 pct. af dommene. Denne andel er mindre end i de to forudgående år.

⁴ Det bemærkes, at 20 af de domme, rapporten omhandler, fortsat var under anke, da rapporten blev udarbejdet.

⁵ Det mindre fald, der ses i 2009, skyldes antageligvis, at data for det år først er blevet udtrukket fra Kriminalregisteret i 2013. Personer, der efter dommen er døde, slettes i Kriminalregisteret efter senest 2 år, jf. kapitel 1, hvilket betyder, at sådanne tilfælde i større omfang vil mangle blandt domme afsagt i 2009.

⁶ Jørgensen, T.T. (2014): "Udviklingen i domme til foranstaltning." Justitsministeriet.

Tabel 1Udvikling i antallet af foranstaltningsdomme samt i andelen af domme uden fastsat længstetid.⁷

Årstal	Antal	Andel uden fastsat længstetid
2001	368	43 %
2002	452	44 %
2003	526	42 %
2004	577	38 %
2005	685	40 %
2006	749	38 %
2007	590	38 %
2008	682	38 %
2009	660	43 %
2010	855	36 %
2011	922	38 %
2012	886	38 %
2013	865	39 %
2014	903	41 %
2015	835	42 %
2016	775	40 %
2017	767	40 %
2018	801	44 %
2019	809	43 %
2020	714	49 %
2021	748	48 %
2022	716	44 %

Som nævnt indledningsvist fastsættes i almindelighed ikke en længstetid i domme, som vedrører visse former for personfarlig kriminalitet. Opdeles foranstaltningsdommene efter kriminalitets art, ses der nogenlunde overensstemmelse mellem tendensen for andelen af

⁷ Når antallet af nye foranstaltningsdomme, der er afsagt i de enkelte år, afviger en smule fra de tal, der er anført i tidligere rapporter, skyldes det bl.a., at domme under anke er inkluderet i opgørelsen, jf. fodnote 4. I tilfælde hvor disse domme ændres ved dom i 2. instans, korrigeres opgørelserne, så det er dommen i sidste instans, der indgår. Derudover er der i 2022 i forbindelse med udarbejdelsen af de nye opgørelser i kapitel 7 og 8 foretaget en manuel gennemgang af en række tidligere domme, hvilket også har foranlediget visse rettelser, dog i begrænset omfang.

domme vedrørende personfarlig kriminalitet⁸ og tendensen for andelen af domme uden fastsat længstetid, idet førstnævnte andel falder fra 2001 til 2012 og stiger igen fra 2013 til 2021.

⁸ Personfarlig kriminalitet afgrænses i denne analyse på baggrund af de bestemmelser i straffeloven, der eksplicit nævnes i straffelovens §§ 68 a, stk. 2, og 69 a, stk. 2, samt kategorier af lovovertrædelser, hvoraf en væsentlig andel er vurderet til at være *alvorlige volds- eller andre alvorlige seksualforbrydelser*. Se kapitel 6 for yderligere bemærkninger om, hvordan kriminalitetens art opgøres.

3 De dømtes mentale tilstand og dommenes længstetid samt de dømtes køn og alder

Af de 716 foranstaltningsdomme, der er afsagt i 2022, angår 469 (66 pct.) psykisk syge, 143 (20 pct.) mentalt retarderede⁹ og 104 (15 pct.) mangelfuldt udviklede m.v., jf. tabel 2.

Det fremgår endvidere af tabel 2, at andelen af domme uden fastsat længstetid er lidt større for mangelfuldt udviklede m.v. (45 pct.) og psykisk syge (44 pct.) end for mentalt retarderede (42 pct.). Langt de fleste af de foranstaltningsdomme, hvor der er fastsat en længstetid, har en længstetid på 5 år, mens relativt få domme har en længstetid på 3 år eller kortere. Andelen af domme med en længstetid på 3 år eller kortere er størst for mentalt retarderede.

Tabel 2

Foranstaltningsdomme fordelt efter foranstaltningsens længstetid og de dømtes mentale tilstand, 2022.

	Psykisk syge		Mentalt retarderede		Mangelfuldt udviklede	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ingen længstetid	207	44 %	60	42 %	47	45 %
1 år	1	0,2 %	0	0 %	0	0 %
2 år	0	0 %	1	0,7 %	1	1,0 %
3 år	3	0,6 %	20	14 %	1	1,0 %
4 år	0	0 %	0	0 %	0	0 %
5 år	258	55 %	62	43 %	55	53 %
I alt	469	100 %	143	100 %	104	100 %

79 pct. af foranstaltningsdomme, der er afsagt i 2022, er idømt mænd, mens de resterende 21 pct. er afsagt til kvinder. På tidspunktet for dommen var 34 pct. af de dømte yngre end 30 år, 27 pct. var i alderen 30-39 år, 19 pct. var 40-49 år og 20 pct. var 50 år eller ældre.

⁹ 24 af de 143 personer, der er mentalt retarderede, er det i højere grad (straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt.).

4

Længstetid for og art af foranstaltningen

Ifølge lovændringen fra 2000 skal der – medmindre kriminaliteten er af den karakter, der fremgår af straffelovens §§ 68 a, stk. 2, og 69 a, stk. 2, jf. også kapitel 1, fodnote 1 – fastsættes en længstetid for foranstaltningen på 5 år, såfremt foranstaltningen medfører eller giver mulighed for, at den dømte anbringes i institution. I sager, hvor foranstaltningen ikke giver mulighed for anbringelse, skal der fastsættes en længstetid, som ikke må overstige 3 år. I de sager, der vedrører de i straffelovens §§ 68 a, stk. 2, og 69 a, stk. 2, nævnte former for kriminalitet, fastsættes i almindelighed ikke en længstetid. Det bemærkes, at domstolene efterfølgende kan ændre foranstaltningsdommens art og længstetid ved kendelse, jf. straffelovens § 72.

4.1

Psykisk syge

Af de 469 foranstaltningsdomme, som i 2022 er afsagt til psykisk syge, giver 439 domme mulighed for indlæggelse, mens 28 domme medfører, at den dømte skal anbringes på hospital/institution, jf. tabel 3.

Tabel 3

Antal foranstaltningsdomme fordelt efter foranstaltningens art og længstetid for psykisk syge, 2022.

	Ingen længstetid	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	I alt
Ambulant behandling <i>uden</i> mulighed for indlæggelse	0	0	0	1	0	1	2
Ambulant behandling <i>med</i> mulighed for indlæggelse	67	1	0	2	0	147	217
Behandling <i>med</i> mulighed for indlæggelse	117	0	0	0	0	105	222
Anbringelse på hospital/ i institution	23	0	0	0	0	5	28
Anbringelse på sikret afdeling	0	0	0	0	0	0	0
I alt	207	1	0	3	0	258	469

Af de i alt 467 domme, der enten medfører eller giver mulighed for indlæggelse/anbringelse, er der ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen i 207 domme (44 pct.). Langt størstedelen af de resterende 257 domme, der medfører eller giver mulighed for indlæggelse/anbringelse, har en længstetid på 5 år. Dette gælder dog ikke for 3 domme om ambulant behandling med mulighed for indlæggelse, hvor længstetiden er fastsat til henholdsvis 1 år og 3 år. 2 domme giver ikke mulighed for indlæggelse. I den ene af disse domme er der fastsat en længstetid for foranstaltningen på 3 år, mens der for den anden er fastsat en længstetid for foranstaltningen på 5 år.

Tabel 4 viser udviklingen i antallet af foranstaltningsdomme, der er afsagt til psykisk syge, og fordelingen af foranstaltningens art for disse domme.¹⁰ Tabellen viser, at der fra 2001 til 2006 sker en vækst i antallet af foranstaltningsdomme til psykisk syge, hvorefter antallet stagnerer eller ligger på et lidt lavere niveau. Siden 2010 idømmes der i næsten alle år mellem 450 og 550 foranstaltningsdomme til psykisk syge. Andelen af domme, der vedrører

¹⁰ Opgørelsen afviger i mindre omfang fra de tal, der er anført i tidligere rapporter. Dette skyldes, jf. kapitel 1, at der er foretaget en gennemgang af de tidligere års kodning af de dømtes mentale tilstand, hvilket har ledt til opdatering af visse oplysninger.

behandling med mulighed for indlæggelse, mindskes i løbet af perioden, mens andelen, der vedrører ambulat behandling med mulighed for indlæggelse, omvendt forøges.

Tabel 4

Antal foranstaltningsdomme til psykisk syge fordelt efter årstal og foranstaltningsart, 2001-2022.

	Ambulant behandling <i>uden</i> mulighed for indlæggelse	Ambulant behandling <i>med</i> mulighed for indlæggelse	Behandling med mulighed for indlæggelse	Anbringelse på hospital/ i institution ¹¹	Anbringelse på sikret afdeling	Antal foranstaltnin gsdomme i alt
2001	2,5 %	30 %	63 %	2,9 %	0,8 %	238
2002	1,4 %	22 %	72 %	4,2 %	0,7 %	288
2003	1,4 %	29 %	63 %	5,7 %	0,8 %	366
2004	2,7 %	29 %	65 %	3,3 %	0,0 %	369
2005	3,2 %	27 %	65 %	4,2 %	0,0 %	431
2006	1,3 %	31 %	63 %	4,3 %	0,4 %	466
2007	0,8 %	30 %	62 %	6,1 %	0,8 %	359
2008	1,2 %	27 %	66 %	5,2 %	0,2 %	425
2009	1,5 %	40 %	51 %	7,8 %	0,2 %	409
2010	0,4 %	34 %	60 %	4,9 %	0,6 %	527
2011	1,4 %	34 %	58 %	6,0 %	0,5 %	565
2012	1,2 %	38 %	55 %	6,0 %	0,0 %	502
2013	1,0 %	42 %	52 %	4,6 %	0,4 %	522
2014	0,5 %	39 %	55 %	4,8 %	0,4 %	546
2015	0,2 %	44 %	53 %	3,2 %	0,2 %	497
2016	0,6 %	42 %	51 %	7,1 %	0,2 %	493
2017	0,6 %	42 %	51 %	6,0 %	0,4 %	500
2018	0,6 %	45 %	48 %	5,8 %	0,0 %	521
2019	0,6 %	47 %	47 %	5,1 %	0,2 %	527
2020	0,6 %	45 %	49 %	5,2 %	0,0 %	478
2021	0,0 %	44 %	50 %	6,0 %	0,0 %	498
2022	0,4 %	46 %	47 %	6,0 %	0,0 %	469

¹¹ Kategorien omfatter også en enkelt dom til anbringelse på hospital/i institution med mulighed for midlertidig anbringelse på sikret afdeling. Det bemærkes, at denne type af foranstaltningsdomme i udgangspunktet anvendes i foranstaltningsdomme til mentalt retarderede frem for psykisk syge.

4.2

Mentalt retarderede

For de mentalt retarderede er der afsagt 91 domme i 2022 med mulighed for anbringelse, mens 32 domme medfører, at den dømte skal anbringes, jf. tabel 5. Af de i alt 123 domme, der enten medfører eller giver mulighed for anbringelse, er der ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen i 60 domme (49 pct.). I de resterende 20 domme, der ikke giver mulighed for anbringelse, er der fastsat en længstetid på 2 år i 1 dom, 3 år i 18 domme og 5 år i 1 dom.

Tabel 5

Antal foranstaltningsdomme fordelt efter foranstaltningens art og længstetid for mentalt retarderede, 2022.

	Ingen længstetid	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	I alt
Tilsyn <i>uden</i> mulighed for anbringelse	0	0	1	18	0	1	20
Tilsyn <i>med</i> mulighed for anbringelse	34	0	0	2	0	55	91
Anbringelse på hospital/ i institution	12	0	0	0	0	4	16
Anbringelse i institution med mulighed for overførsel til sikret afdeling	10	0	0	0	0	2	12
Anbringelse på sikret afdeling/i institution	4	0	0	0	0	0	4
I alt	60	0	1	20	0	62	143

Tabel 6 viser udviklingen i antallet af foranstaltningsdomme, der er afsagt til mentalt retarderede, og fordelingen af foranstaltningens art for disse domme.¹² Antallet af domme varierer fra år til år, men udviser en stigende tendens over den samlede periode. Fordelingen af foranstaltningernes art varierer ligeledes fra år til år, men uden en tendens i retning af at bestemte typer forekommer hyppigere eller sjældnere end tidligere.

¹² Opgørelsen afviger i mindre omfang fra de tal, der er anført i tidligere rapporter. Dette skyldes, jf. kapitel 1, at der er foretaget en gennemgang af de tidligere års kodning af de dømtes mentale tilstand, hvilket har ledt til opdatering af visse oplysninger.

Tabel 6

Antal foranstaltningsdomme til mentalt retarderede fordelt efter årstal og foranstaltningens art, 2001-2022.

	Tilsyn uden mulighed for anbringelse	Tilsyn med mulighed for anbringelse	Behandling med mulighed for indlæggelse ¹³	Anbringelse på hospital/i institution	Anbringelse i institution med mulighed for overførsel til sikret afdeling	Anbringelse på sikret afdeling/i institution	Antal foranstaltningsdomme i alt
2001	29 %	58 %	0,0 %	6,7 %	2,2 %	4,4 %	45
2002	15 %	64 %	0,0 %	9,4 %	11 %	0,0 %	53
2003	18 %	66 %	0,0 %	8,0 %	6,0 %	2,0 %	50
2004	25 %	62 %	0,0 %	7,0 %	2,8 %	2,8 %	71
2005	25 %	57 %	0,0 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %	84
2006	30 %	53 %	1,3 %	11 %	5,3 %	0,0 %	76
2007	21 %	60 %	0,0 %	12 %	3,8 %	3,8 %	78
2008	14 %	61 %	0,0 %	10 %	10 %	4,3 %	69
2009	13 %	66 %	0,0 %	12 %	7,1 %	2,4 %	85
2010	15 %	65 %	1,8 %	11 %	4,5 %	2,7 %	111
2011	21 %	63 %	1,5 %	14 %	0,7 %	0,0 %	134
2012	16 %	66 %	0,0 %	10 %	5,9 %	1,7 %	119
2013	25 %	56 %	0,0 %	9,6 %	7,9 %	1,8 %	114
2014	6,7 %	72 %	0,0 %	16 %	3,0 %	1,5 %	134
2015	14 %	66 %	0,0 %	7,4 %	11 %	2,0 %	149
2016	16 %	72 %	0,0 %	6,1 %	6,1 %	0,0 %	132
2017	15 %	65 %	0,0 %	8,7 %	8,7 %	3,1 %	127
2018	11 %	70 %	0,7 %	7,0 %	10 %	0,7 %	143
2019	17 %	62 %	0,0 %	13 %	7,1 %	1,8 %	169
2020	14 %	62 %	0,0 %	15 %	8,5 %	0,8 %	130
2021	18 %	58 %	0,0 %	14 %	6,9 %	3,1 %	159
2022	14 %	64 %	0,0 %	11 %	8,4 %	2,8 %	143

¹³ Det bemærkes, at denne type af foranstaltning i udgangspunktet anvendes i foranstaltningsdomme til psykisk syge frem for mentalt retarderede.

4.3

Mangelfuldt udviklede m.v.

Stort set alle – 101 ud af 104 – foranstaltningsdomme, der i 2022 er afsagt til mangelfuldt udviklede m.v., angår ambulat behandling med mulighed for indlæggelse eller behandling med mulighed for indlæggelse. De resterende 3 domme angår tilsyn med mulighed for anbringelse. I 47 ud af de 104 foranstaltningsdomme (45 pct.), der medfører eller giver mulighed for indlæggelse/anbringelse, er der ikke fastsat en længstetid. Dette er en lidt mindre andel end for mentalt retarderede, men lidt større end for psykisk syge.

Tabel 7

Antal foranstaltningsdomme fordelt efter foranstaltningens art og længstetid for mangelfuldt udviklede m.v., 2022.

	Ingen længstetid	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	I alt
Tilsyn <i>uden</i> mulighed for anbringelse	0	0	0	0	0	0	0
Tilsyn <i>med</i> mulighed for anbringelse	1	0	1	0	0	1	3
Ambulant behandling <i>uden</i> mulighed for indlæggelse	0	0	0	0	0	0	0
Ambulant behandling <i>med</i> mulighed for indlæggelse	29	0	0	1	0	42	72
Behandling <i>med</i> mulighed for indlæggelse	17	0	0	0	0	12	29
Anbringelse på hospital/ institution	0	0	0	0	0	0	0
Anbringelse i institution med mulighed for overførsel til sikret afdeling	0	0	0	0	0	0	0
Anbringelse på sikret afdeling/i institution	0	0	0	0	0	0	0
I alt	47	0	1	1	0	55	104

Tabel 8 viser udviklingen i antallet af foranstaltningsdomme, der er afsagt til mangelfuldt udviklede m.v., og fordelingen af foranstaltningsdomme til mangelfuldt udviklede m.v., hvorefter dette falder frem til 2021. Fra 2021 til 2022 stiger antallet af domme til mangelfuldt udviklede m.v. igen. I løbet af den målte periode ses en faldende tendens for andelen af domme, der vedrører behandling med mulighed for indlæggelse, mens andelen, der vedrører tilsyn eller ambulante behandling med mulighed for indlæggelse eller anbringelse, omvendt forøges. Fra 2021 til 2022 er udviklingen dog omvendt, idet andelen af domme, der vedrører behandling med mulighed for indlæggelse, stiger, mens det modsatte gør sig gældende for andelen, der vedrører tilsyn eller ambulante behandling med mulighed for indlæggelse eller anbringelse. Desuden ses, at domme vedrørende tilsyn eller ambulante behandling uden mulighed for indlæggelse anvendes ganske sjældent – og også noget mere sjældent i de senere år end tidligere i den målte periode.

¹⁴ Opgørelsen afviger i mindre omfang fra de tal, der er anført i tidligere rapporter. Dette skyldes, jf. kapitel 1, at der er foretaget en gennemgang af de tidligere års kodning af de dømtes mentale tilstand, hvilket har ledt til opdatering af visse oplysninger.

Tabel 8

Antal foranstaltningsdomme til mangelfuldt udviklede m.v. fordelt efter årstal og foranstaltningens art, 2001-2022.

	Tilsyn/ amb. behandlin g uden mulighed for indl./anbr. ¹⁵	Tilsyn/ amb. behandlin g med mulighed for indl./anbr.	Behandlin g med mulighed for indlæggel se	Anbr. på hospital/ institution	Anbr. i institution med mulighed for overf. til sikret afd.	Anbr. på sikret afdeling/i institution	Antal foranstalt ningsdomm e i alt
2001	8,2 %	55 %	36 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	85
2002	7,2 %	54 %	38 %	0,9 %	0,0 %	0,0 %	111
2003	9,1 %	54 %	36 %	0,9 %	0,0 %	0,0 %	110
2004	8,8 %	53 %	36 %	2,2 %	0,0 %	0,0 %	137
2005	5,9 %	59 %	35 %	0,6 %	0,0 %	0,0 %	169
2006	8,7 %	58 %	32 %	1,0 %	0,0 %	0,0 %	207
2007	3,3 %	58 %	37 %	2,0 %	0,0 %	0,0 %	152
2008	3,7 %	52 %	43 %	1,6 %	0,0 %	0,0 %	188
2009	4,2 %	61 %	33 %	1,8 %	0,6 %	0,0 %	166
2010	5,5 %	58 %	36 %	0,9 %	0,0 %	0,0 %	217
2011	3,6 %	69 %	26 %	0,9 %	0,0 %	0,0 %	223
2012	4,2 %	67 %	28 %	0,8 %	0,0 %	0,0 %	265
2013	3,5 %	66 %	29 %	0,9 %	0,0 %	0,0 %	229
2014	4,5 %	65 %	29 %	0,9 %	0,5 %	0,0 %	221
2015	2,1 %	69 %	26 %	1,6 %	1,1 %	0,0 %	189
2016	4,0 %	70 %	25 %	1,3 %	0,0 %	0,0 %	150
2017	1,4 %	73 %	26 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	140
2018	0,7 %	74 %	24 %	0,7 %	0,0 %	0,0 %	137
2019	0,0 %	74 %	23 %	1,8 %	0,9 %	0,0 %	113
2020	0,9 %	73 %	25 %	0,9 %	0,0 %	0,0 %	106
2021	1,1 %	77 %	19 %	3,3 %	0,0 %	0,0 %	90
2022	1,0 %	71 %	28 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	104

¹⁵ Det bemærkes, at der ikke skelnes mellem domme til tilsyn og domme til ambulant behandling. Dette skyldes begrænsninger i struktureringen af data.

5

Længstetider for ophold for mangelfuldt udviklede m.v.

Hvis der idømmes en foranstaltning til mangelfuldt udviklede m.v., som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution eller på hospital, skal der i alle tilfælde fastsættes en længstetid for opholdet, jf. straffelovens § 69 a, stk. 1. Længstetiden for opholdet kan – uanset en eventuel længstetid for foranstaltningen – i almindelighed ikke overstige ét år. Tilsvarende krav til længstetiden for ophold gælder ikke for psykisk syge og mentalt retarderede.

Som det fremgår af tabel 9, er der i 98 ud af 104 – svarende til 94 pct. af – foranstaltningsdomme til mangelfuldt udviklede, som giver mulighed for anbringelse i institution eller hospital, fastsat en længstetid for opholdet på højst ét år. I de resterende 6 af denne type dom er der ikke fastsat en længstetid for opholdet.

Tabel 9

Antal foranstaltningsdomme fordelt efter foranstaltningens art og længstetid for ophold for mangelfuldt udviklede m.v., 2022.

	Ingen længstetid	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	I alt
Tilsyn med mulighed for anbringelse	2	1	0	0	0	0	3
Ambulant behandling med mulighed for indlæggelse	1	71	0	0	0	0	72
Behandling med mulighed for indlæggelse	3	26	0	0	0	0	29
Anbringelse på hospital/institution	0	0	0	0	0	0	0
Institution med mulighed for midlertidig anbringelse i sikret afdeling	0	0	0	0	0	0	0
Anbringelse på sikret afdeling/i institution	0	0	0	0	0	0	0
I alt	6	98	0	0	0	0	104

6

Kriminalitetens art og de dømtes mentale tilstand

Tabel 10 viser alle foranstaltningsdomme afsagt i 2022 fordelt efter kriminalitetens art og de dømtes mentale tilstand.

Tabel 10

Foranstaltningsdomme fordelt efter kriminalitetens art og de dømtes mentale tilstand, 2022, pct.

	Psykisk syge	Mentalt retarderede	Mangelfuldt udviklede m.v.	I alt
Voldtægt mv.	0,2 %	4,2 %	1,9 %	1,3 %
Samleje med barn mv.	0,0 %	1,4 %	1,9 %	0,6 %
Blufærdighedskrænkelser	0,9 %	4,2 %	3,8 %	2,0 %
Andre sædelighedsforbrydelser	0,2 %	3,5 %	1,9 %	1,1 %
Vold eller trusler mod tjenestemand	32 %	25 %	31 %	31 %
Drab	0,9 %	0,0 %	0,0 %	0,6 %
Forsøg på drab	1,7 %	0,0 %	0,0 %	1,1 %
Simpel vold	12 %	11 %	8,7 %	11 %
Alvorligere vold	9,8 %	7,7 %	6,7 %	8,9 %
Særlig alvorlig vold	0,2 %	0,7 %	0,0 %	0,3 %
Vold i øvrigt	1,5 %	2,8 %	4,8 %	2,2 %
Brandstiftelse i øvrigt	4,3 %	6,3 %	5,8 %	4,9 %
Trusler	15 %	15 %	15 %	15 %
Tyveri	6,0 %	5,6 %	5,8 %	5,9 %
Røveri	5,1 %	2,8 %	1,0 %	4,0 %
Andre straffelovsovertrædelser	5,5 %	6,3 %	7,7 %	6,0 %
Særlovsovertrædelser	4,3 %	3,5 %	3,8 %	4,0 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %
Antal	469	143	104	716

I tilfælde af, at personen er dømt for flere forhold, er sagen kategoriseret efter den alvorligste lovovertrædelse.¹⁶

Samlet set gælder det, at foranstaltningsdomme afsagt til psykisk syge, mentalt retarderede og mangelfuldt udviklede m.v. fordeler sig nogenlunde ens på tværs af kriminalitetens art. For de psykisk syge og de mangelfuldt udviklede m.v. er det knap en tredjedel af lovovertrædelserne, der vedrører vold eller trusler mod tjenestemand, jf. straffelovens § 119, stk. 1 og stk. 2, samt § 119 a, mens det for de mentalt retarderede drejer sig om hver fjerde lovovertrædelse. For alle tre grupper af dømte vedrører omtrent 15 pct. af lovovertrædelserne kategorien trusler, jf. straffelovens §§ 123 og 266, mens omtrent hver tiende af lovovertrædelserne vedrører simpel vold, jf. straffelovens § 244. De øvrige lovovertrædelser optræder mindre hyppigt.

¹⁶ Det skal bemærkes, at Justitsministeriets Forskningskontor i visse tilfælde har ændret den kategorisering, som er foretaget i Kriminalregisteret, således at de lovovertrædelser, der er nævnt i straffelovens §§ 68 a, stk. 2, og 69 a, stk. 2, prioriteres over øvrige lovovertrædelser. Årsagen til dette er, at der i almindelighed ikke fastsættes en længstetid for foranstaltningen i domme, som omfatter disse lovovertrædelser, se også rapportens indledning.

7

Igangværende foranstaltningsdomme

Tabel 11 viser antallet af igangværende foranstaltningsdomme pr. 31. december 2022 fordelt efter den dømtes mentale tilstand og foranstaltningens art.

Tabel 11

Igangværende foranstaltningsdomme fordelt efter de dømtes mentale tilstand og foranstaltningens art på domstidspunktet, 31. december 2022.

	Psykisk syge	Mentalt retarderede	Mangelfuldt udviklede m.v.	I alt
Tilsyn <i>uden</i> mulighed for anbringelse	0	66	2	68
Tilsyn <i>med</i> mulighed for anbringelse	0	452	19	471
Ambulant behandling <i>uden</i> mulighed for indlæggelse	5	0	3	8
Ambulant behandling <i>med</i> mulighed for indlæggelse	982	0	260	1242
Behandling <i>med</i> mulighed for indlæggelse	1333	1 ¹⁷	132	1466
Anbringelse på hospital/institution	291	129	14	434
Anbringelse i institution med mulighed for overførsel til sikret afdeling	1 ¹⁸	108	3	112
Anbringelse på sikret afdeling/i institution	18	33	0	51
I alt	2.630	789	433	3.852

Tabellen er baseret på oplysninger om ophævelsesdatoer for alle foranstaltningsdomme, der er afsagt i perioden fra 1. juli 2000 til 31. december 2022. Foranstaltningsdomme uden en ophævelsesdato eller med en ophævelsesdato efter 31. december 2022 betragtes som

¹⁷ Det bemærkes, at denne type af foranstaltning i udgangspunktet anvendes i foranstaltningsdomme til psykisk syge frem for mentalt retarderede.

¹⁸ Det bemærkes, at denne type af foranstaltning i udgangspunktet anvendes i foranstaltningsdomme til mentalt retarderede frem for psykisk syge.

igangværende.¹⁹ Det bemærkes, at tabellen viser foranstaltningsdommenes art på domstidspunktet, men at domstolene efterfølgende kan have ændret denne ved kendelse, jf. straffelovens § 72.

Tabellen viser, at der 31. december 2022 var 3.852 igangværende foranstaltningsdomme til psykisk syge, mentalt retarderede og mangelfuldt udviklede m.v. Udover de domme, der fremgår af tabellen, findes også 1 igangværende foranstaltningsdom til en person, der på gerningstidspunktet var i en forbigående, abnorm rus. Statsadvokaterne i København og Viborg har derudover oplyst, at statsadvokaterne har kendskab til enkelte foranstaltningsdomme, der var igangværende ved årsskiftet 2021/2022, men som ikke indgår i opgørelsen, fordi de er afsagt før 1. juli 2000.

Godt to tredjedele af de igangværende foranstaltningsdomme vedrører psykisk syge personer, og størstedelen af disse er enten dømt til ambulant behandling med mulighed for indlæggelse eller til behandling med mulighed for indlæggelse.

Omtrent en femtedel af de igangværende domme vedrører mentalt retarderede personer, og mere end halvdelen af disse er dømt til tilsyn med mulighed for anbringelse, mens ca. en tredjedel er dømt til anbringelse.

11 pct. af de igangværende domme angår mangelfuldt udviklede m.v., og af disse er 60 pct. dømt til ambulant behandling med mulighed for indlæggelse, mens 30 pct. er dømt til behandling med mulighed for indlæggelse.

82 pct. af de igangværende domme er idømt mænd, mens de resterende 18 pct. er afsagt til kvinder. D. 31. december 2022 var 23 pct. af personerne med igangværende foranstaltningsdomme yngre end 30 år, 28 pct. var i alderen 30-39 år, 23 pct. var 40-49 år og 26 pct. var 50 år eller ældre.

¹⁹ Foranstaltningsdomme til personer, der ikke længere er registreret i Kriminalregisteret, anses ikke for at være igangværende. Den primære årsag til, at oplysningerne ikke længere indgår i registeret, er, at personerne er afdøde ved døden, idet en persons oplysninger slettes fra registeret 2 år efter dennes død, jf. kapitel 1. Det bemærkes, at en mindre andel af de domme, der anses for igangværende, kan vedrøre personer, der er døde inden for de seneste 2 år.

Tabel 12 viser udviklingen i antallet af igangværende foranstaltningsdomme pr. 31. december i årene 2018-2022 fordelt efter de dømtes mentale tilstand. Enkelte igangværende domme vedrører personer, der på gerningstidspunktet var i en forbigående, abnorm rus, eller personer med uoplyst mental tilstand. Disse fremgår ikke af tabellen. Det bemærkes, at antallet af igangværende foranstaltningsdomme kan være underestimeret i årene 2018-2019, da oplysninger om personer med igangværende foranstaltningsdomme i disse år kan være slettet fra Kriminalregisteret som følge af personernes død, jf. kapitel 1.²⁰ Idet disse sletninger betyder, at opgørelsen vil være behæftet med større usikkerhed, jo længere tilbage den rækker, er det valgt at inkludere antallet af igangværende foranstaltningsdomme for de seneste 5 år. Med disse forbehold indikerer tabellen, at antallet af igangværende foranstaltningsdomme har været svagt stigende. Dette bygger på et stigende antal igangværende foranstaltningsdomme til psykisk syge og mentalt retarderede, mens antallet af igangværende domme til mangelfuldt udviklede m.v. har været faldende.

Tabel 12

Igangværende foranstaltningsdomme fordelt efter de dømtes mentale tilstand, 31. december 2018 til 31. december 2022.²¹

	Psykisk syge	Mentalt retarderede	Mangelfuldt udviklede m.v.	I alt
31. december 2018	2.330	677	587	3.594
31. december 2019	2.450	743	536	3.729
31. december 2020	2.506	762	500	3.768
31. december 2021	2.593	779	461	3.833
31. december 2022	2.630	789	433	3.852

²⁰ Desuden er det muligt, at flere blandt de foranstaltningsdomme, der er afsagt før 1. juli 2000, og som derfor ikke er inkluderet i denne opgørelse, jf. det tidligere, vil indgå i de første år til sammenligning med de sidste år i tabel 12. Dette vil dog antageligt angå et begrænset antal domme.

²¹ Når antallet af igangværende foranstaltningsdomme i denne tabel afviger fra de tal, der er anført i rapporten Foranstaltningsdomme i 2021, skyldes det, at der ved den aktuelle rapportskrivning i visse tilfælde er foretaget rettelser af oplysningerne om ophævelsesdato, samt at nye oplysninger om dødsfald har påvirket antallet af igangværende foranstaltningsdomme, jf. også fodnote 17.

Varighed og type af afslutning

En belysning af udviklingen i foranstaltningsdommenes varighed skal ses i kontekst af, hvordan foranstaltningsdommene bliver afsluttet. En foranstaltningsdom betragtes som

- udløbet, hvis dens varighed svarer til den længstetid, der er fastsat ved dommen eller af eventuelle forlængelser eller fastsættelser af længstetid.²²
- ophævet ved kendelse, hvis dommens varighed er kortere end en eventuelt fastsat længstetid, hvis ophævelsen ikke sker i forbindelse med afsigelse af en ny dom, og hvis det fremgår af Kriminalregisteret, at der er truffet afgørelse om, at dommen ophæves.²³
- ophævet ved ny dom, hvis ophævelsesdatoen svarer til datoen for afsigelse af en ny dom.²⁴
- afsluttet ved personens død, hvis det kan fastslås, at en domsunderlagt person er død forud for ophævelse af foranstaltningsdommen.

Det er således vigtigt at bemærke, at uanset om den gennemsnitlige varighed af foranstaltningsdomme ændrer sig eller ej i den målte periode, så vil denne varighed kunne omfatte forskelligartede udviklinger i, hvordan dommene er afsluttede.

Varigheden og typen af afslutning kan alene fastslås for domme, der fortsat er registreret i Kriminalregisteret, eller som er blevet slettet fra Kriminalregisteret, efter Justitsministeriet i 2022 begyndte at indsamle oplysninger om tidspunkt for dommenes ophævelse. Foranstaltningsdomme, der ikke længere er registreret i Kriminalregisteret, angår i langt de fleste tilfælde personer, som er døde, jf. kapitel 1.²⁵

²² Det er muligt, at en mindre andel af de domme, der er udløbet inden for de seneste 2 år fra dataudtrækket blev foretaget, vedrører personer, der er døde inden dommens udløb, jf. også fodnote 17.

²³ Kategorien omfatter også 1 dom, der er ophævet ved lov i forbindelse med, at den kriminelle lavalder (på ny) blev hævet til 15 år.

²⁴ I nogle tilfælde ligger den registrerede ophævelsesdato for foranstaltningsdomme i Kriminalregisteret på et senere tidspunkt end domsdatoen for en efterfølgende foranstaltningsdom. I disse tilfælde er ophævelsesdatoen ændret til at være lig datoen for den efterfølgende dom, således at en person ikke er registreret som værende underlagt mere end én foranstaltningsdom på samme tid.

²⁵ Hvis sletningen af disse domme er foretaget, inden Justitsministeriet begyndte at indsamle oplysninger om tidspunkt for ophævelse, er det ikke muligt at afgøre, om foranstaltningsdommen blev afsluttet på dødstidspunktet eller forinden. Enkelte andre domme udgår også af beregningerne, idet det ikke er muligt at fastslå dommens varighed eller ophævelsesmåde. Dette gælder eksempelvis tilfælde, hvor en person har anket en afgørelse i en straffesag. I ankeperioden rejses en ny straffesag mod personen i forbindelse med hvilken, det bliver klart, at personen bør modtage en foranstaltningsdom. I dette tilfælde modtager personen en foranstaltningsdom i hver af de 2 sager den samme dag, hvoraf den ene dom ophæves med det samme.

Tabel 13 viser afslutningsmåden for de domme, der blev afsluttet ved højst 5 år, jf. de nævnte definitioner af typer af afslutning, og som Justitsministeriet har fået oplysninger om via Kriminalregisteret.

Tabel 13

Andel af foranstaltningsdomme med oplysninger om ophævelse, der er afsluttet ved højst 5 år, fordelt efter domsår og type af afslutning, 2001-2017.

Domsår	Udløbet ved højst 5 år	Ophævet ved kendelse ved højst 5 år	Ophævet ved ny dom ved højst 5 år	Afsluttet ved højst 5 år, i alt ²⁶
2001	19 %	39 %	20 %	78 %
2002	16 %	41 %	17 %	74 %
2003	17 %	36 %	22 %	75 %
2004	20 %	36 %	15 %	72 %
2005	22 %	33 %	19 %	74 %
2006	23 %	32 %	19 %	75 %
2007	18 %	33 %	22 %	73 %
2008	19 %	33 %	26 %	78 %
2009	21 %	30 %	22 %	73 %
2010	20 %	33 %	21 %	75 %
2011	21 %	32 %	24 %	76 %
2012	16 %	37 %	22 %	75 %
2013	19 %	33 %	22 %	73 %
2014	13 %	30 %	24 %	68 %
2015	15 %	31 %	23 %	70 %
2016	15 %	30 %	20 %	65 %
2017	18 %	29 %	18 %	65 %

Tabellen viser, at dommene hyppigst er afsluttet ved kendelse. For de fleste år, særligt de senere, er det en lidt større andel domme, der er afsluttet ved ny dom²⁷ end ved udløb. Det

²⁶ Foranstaltningsdomme, der, jf. det ovenstående, kan fastslås som afsluttet som følge af persons død, indgår i opgørelsen af andelen i alt. Dette angår forholdsvis få domme, hvorfor der ikke præsenteres separate opgørelser for denne type af afslutning.

²⁷ I tilfælde, hvor en person med en igangværende foranstaltningsdom tiltales på ny, og der nedlægges påstand om en ny foranstaltningsdom, skal anklagemyndigheden nedlægge påstand om ophævelse af den igangværende foranstaltningsdom. Hvis en person med en igangværende foranstaltningsdom idømmes

bemærkes, at usikkerheden vedrørende resultaterne for de første år er relativ stor, da oplysningerne om en forholdsmæssig stor andel af disse domme ikke fremgår af Kriminalregisteret, antageligvis som følge af personernes død, jf. det tidligere.

en straf, så *kan* retten træffe bestemmelse om ophævelse af foranstaltningsdommen, jf. straffelovens § 89 a, stk. 2. En fældende, strafferetlig afgørelse vil dog ikke i alle tilfælde lede til ophævelse af foranstaltningsdommen.

Tabel 14 viser udviklingen i den gennemsnitlige varighed af foranstaltningsdomme, der er afsagt fra og med 2001, og som enten er udløbet eller ophævet pr. 31. december 2022.

Tabel 14

Den gennemsnitlige varighed i år af afsluttede foranstaltningsdomme fordelt efter type af afslutning, samt antal domme med oplysninger i Kriminalregisteret, andel heraf ophævet, og antal domme uden oplysninger i Kriminalregisteret, 2001-2022.

Domsår	Gnst. varighed, alle domme, uanset type af afslutning	Gnst. varighed, udløbet	Gnst. varighed, ophævet v. kendelse	Gnst. varighed, ophævet v. ny dom	Antal domme med oplysning er i alt ²⁸	Andel heraf udløbet eller ophævet pr. 31. december 2022	Antal domme uden oplysning er (primært døde)
2001	4,3	4,4	4,6	3,2	242	98 %	126
2002	4,4	5,3	4,1	4,4	329	98 %	123
2003	4,3	5,0	4,5	3,1	357	97 %	169
2004	4,6	5,0	4,6	4,3	420	99 %	157
2005	4,5	4,8	4,6	4,0	481	99 %	204
2006	4,3	5,0	4,3	3,6	579	98 %	170
2007	4,4	5,3	4,3	3,9	451	98 %	139
2008	4,1	5,1	4,1	3,6	560	97 %	122
2009	4,4	5,3	4,5	3,3	553	95 %	107
2010	4,3	5,1	4,2	3,6	714	95 %	141
2011	4,1	5,0	4,0	3,5	796	93 %	126
2012	4,1	5,1	3,8	3,6	794	94 %	92
2013	4,0	4,9	3,9	3,4	776	91 %	89
2014	3,8	5,2	3,6	3,3	813	86 %	90
2015	3,8	5,0	3,7	3,2	778	85 %	57
2016	3,7	4,7	3,6	3,1	721	77 %	54
2017	3,5	4,7	3,3	2,7	709	70 %	58
2018	2,8	3,1	3,0	2,4	774	47 %	27
2019	2,4	3,2	2,5	2,0	792	34 %	17
2020	1,6	1,5	1,9	1,4	712	20 %	2
2021	1,1	-	1,3	0,8	748	6,1 %	0
2022	0,6			0,6	716	0,4 %	0

²⁸ Foranstaltningsdomme, der, jf. det ovenstående, kan fastslås som afsluttet som følge af personens død, indgår i opgørelsen af antallet af domme i alt. Dette angår forholdsvis få domme, hvorfor der ikke præsenteres separate opgørelser af den gennemsnitlige varighed for denne type af afslutning, fordelt efter domsår. For disse foranstaltningsdomme samlet set er den gennemsnitlige varighed 4,3 år.

Tabellen viser, at den gennemsnitlige varighed af afsluttede domme afsagt i perioden 2001-2013 varierer fra 4,0 til 4,6 år uden en udvikling i en entydig retning. Gennemsnitligt set er de længste foranstaltningsdomme de domme, der er udløbet, dernæst de domme, der er afsluttet ved kendelse, og de korteste varigheder ses ved domme, der er afsluttet i forbindelse med, at en ny dom afsiges. Blandt domme afsagt i denne periode, som Justitsministeriet har fået oplysninger om via Kriminalregisteret, er mere end 90 pct. afsluttede pr. 31. december 2022. De tilbageværende, uafsluttede domme er dog alle ganske lange og kan derfor påvirke gennemsnittet relativt meget ved deres afslutning. Det bemærkes desuden, at der i denne periode er forholdsvis mange domme, der ikke findes oplysninger om i Kriminalregisteret (primært grundet personernes død), hvilket øger resultaternes usikkerhed.

For domme afsagt i perioden 2014-2022 mindskes andelen, der er afsluttet, løbende. Dette skyldes naturligvis, at der endnu ikke er forløbet tilstrækkelig tid til, at dommene er afsluttede. Jo færre domme, der er afsluttede, jo større usikkerhed vil knytte sig til resultaterne. Den faldende, gennemsnitlige varighed for domme afsagt i disse år er et udtryk for, at det er de korteste domme, der er blevet ophævet på nuværende tidspunkt. Disse gennemsnit vil derfor øges med tiden – særligt for de år, hvor en stor andel af dommene endnu ikke er afsluttede.

Udviklingen i foranstaltningsdommes varighed kan også beskrives ved at opgøre andelen af foranstaltningsdommene, der er afsluttet inden for en given periode. Ved denne opgørelsesmåde påvirkes de angivne andele ikke af den endelige varighed af de domme, som endnu ikke er ophævet.

Tabel 15 viser udviklingen i, hvor stor en andel af foranstaltningsdomme, som Justitsministeriet har fået oplysninger om via Kriminalregisteret, der er afsluttet ved højst 3 år, 5 år og 7 år. Det bemærkes i forlængelse heraf, at der i den første halvdel af perioden opgjort i tabellen er forholdsvis mange domme, der ikke har været adgang til oplysninger om i Kriminalregisteret (primært grundet personernes død), hvilket øger resultaternes usikkerhed, jf. også det tidligere.

Tabel 15

Andel af foranstaltningsdomme med oplysninger om ophævelse eller udløb, som er afsluttet ved højst 3 år, 5 år og 7 år, fordelt efter domsår, 2001-2019.

Domsår	Afsluttet ved højst 3 år, i alt	Afsluttet ved højst 5 år, i alt	Afsluttet ved højst 7 år, i alt
2001	36 %	78 %	84 %
2002	35 %	74 %	86 %
2003	34 %	75 %	86 %
2004	30 %	72 %	87 %
2005	33 %	74 %	85 %
2006	31 %	75 %	86 %
2007	29 %	73 %	86 %
2008	36 %	78 %	87 %
2009	30 %	73 %	84 %
2010	28 %	75 %	86 %
2011	31 %	76 %	85 %
2012	31 %	75 %	85 %
2013	29 %	73 %	83 %
2014	34 %	68 %	82 %
2015	28 %	70 %	82 %
2016	27 %	65 %	-
2017	28 %	65 %	-
2018	27 %	-	-
2019	27 %	-	-

Tabellen viser, at andelen af foranstaltningsdomme, der er afsluttet ved højst 3 år, er omtrent en tredjedel i de første år, mens denne andel varierer i den efterfølgende periode frem til 2014. For foranstaltningsdomme afsagt fra 2015-2019 ligger andelen på 27-28 pct. Der synes således at være en større andel af de domme, der er afsagt i slutningen af perioden til sammenligning med periodens begyndelse, som har været mere end 3 år. Et tilsvarende billede gør sig gældende vedrørende foranstaltningsdomme, der er afsluttet ved højst 5 år. Som nævnt

ovenfor skal der dog tages forbehold for, at der vil være knyttet størst usikkerhed til resultaterne tidligst i perioden.

Variationen i andelen af foranstaltningsdommene, der er afsluttet efter højst 7 år, er forholdsvis lille.

Samlet set er det vanskeligt at konkludere noget entydigt om udvikling i varigheden af foranstaltningsdommene. Der er nogle indikationer på en øgning i længden af de domme, der er afsagt i de senere år til sammenligning med periodens begyndelse, men som nævnt er der en del forbehold, som skal tages med i denne betragtning.

Foranstaltningsdomme i 2022. Domme idømt i 2022, antal igangværende domme og varighed af afsluttede domme

Forfatter

Justitsministeriets Forskningskontor

Dato

Oktober 2023

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Telefon

72 26 84 00

Email

jm@jm.dk

ISSN

2245-7771